

บทความวิจัย

เรื่อง ระดับภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในโรงพยาบาล : กรณีศึกษา ละคร コウノドリ

(kounodori หมอสองชีวิต)

โดย

นางสาว จุไรรัตน์ สมบุญกิจ

รหัสนักศึกษา 05590671

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปีการศึกษา 2562

ลิขสิทธิ์ของคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทความวิจัย	ระดับภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในโรงพยาบาล : กรณีศึกษา ละครโทรทัศน์ コウノドリ (kounodori หมอสองชีวิต)
ผู้เขียน	นางสาว จุไรรัตน์ สมบุญกิจ
อาจารย์ที่ปรึกษาบทความวิจัย	อาจารย์ วิรัช ศิริวัฒนะนาวิน
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระดับภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในการสนทนาในโรงพยาบาลประเทศญี่ปุ่น และเพื่อวิเคราะห์การให้เกียรติคู่สนทนาของชาวญี่ปุ่นผ่านการใช้ภาษา ผลวิจัยพบว่า บุคลากรในโรงพยาบาลในประเทศญี่ปุ่นใช้ระดับภาษาทั้งหมด 3 ประเภท คือ 1.) ภาษาระดับยกย่อง (尊敬語 : sonkeigo) 2.) ภาษาระดับถ่อมตน (謙讓語 : kenjougo) และ 3.) ภาษาระดับสุภาพ (丁寧語 : teineigo) อาจกล่าวได้ว่า บุคลากรทางการแพทย์ในประเทศญี่ปุ่นใช้ระดับภาษาในการสื่อสารเพื่อให้เกียรติคู่สนทนาอย่างซับซ้อนและสัมพันธ์กับสถานภาพหรือบทบาทของคู่สนทนา

คำสำคัญ : ระดับภาษา, ภาษาญี่ปุ่น, ความสุภาพ

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่อง ระดับภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในโรงพยาบาล : กรณีศึกษา ละคร コウノドリ (kounodori หมอสองชีวิต) เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450112 การศึกษาเอกเทศ (INDEPENDENT STUDY)

บทความวิจัยชิ้นนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับการกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ วิรัช ศิริวัฒนะนาวิณ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา ตลอดจนการ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณอาจารย์อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบคุณครอบครัว และเพื่อนๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้สำเร็จ ลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หากมีข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดประการใดข้าพเจ้าก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

นางสาว จุไรรัตน์ สมบุญกิจ

สารบัญ

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
1. บทนำ.....	1
2. บทวิเคราะห์.....	1
3. บทสรุป.....	6
บรรณานุกรม.....	7

บทนำ

ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์ที่ดีมาตั้งแต่อดีต ทำให้ในปัจจุบันมีทั้งชาวไทยที่ไปประกอบอาชีพอยู่ที่ญี่ปุ่น และชาวญี่ปุ่นที่มาประกอบอาชีพอยู่ที่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นแล้ว ยังมีนักท่องเที่ยว และนักธุรกิจที่เข้ามายังประเทศทั้งสองอีก หากบุคคลเหล่านั้นเจ็บป่วยหรือประสบอุบัติเหตุ และจำเป็นต้องรับการรักษาที่โรงพยาบาล ความเข้าใจภาษาญี่ปุ่นจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อบุคลากรใน โรงพยาบาล ภาษาญี่ปุ่นมีความคล้ายคลึงกับภาษาไทยในเรื่องระดับภาษา ผู้ใช้จำเป็นต้องใช้ภาษาญี่ปุ่นให้ ถูกต้องตามเวลา โอกาส สถานที่ สถานภาพ และบุคคล อีกทั้งภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาที่ยาก เนื่องจาก กริยาใน ภาษาญี่ปุ่นจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา คล้ายกับ กาล (Tense) ในภาษาอังกฤษ นอกจากนั้นแล้วผู้ใช้ ภาษาญี่ปุ่นยังต้องคำนึงถึงระดับความสุภาพของ ภาษา ฮิโรยูกิ (2553, อ้างถึงใน STEP UP พุดภาษาสุภาพตาม มารยาทญี่ปุ่นหน้าที่ 25) แบ่งระดับ ภาษาในภาษาญี่ปุ่นออกเป็น 3 ประเภท 1.) ภาษาระดับยกย่อง (尊敬語 : sonkeigo) 2.) ภาษา ระดับถ่อมตน(謙讓語 :kenjougo) และ 3.)ภาษาระดับสุภาพ (丁寧語 :teineigo) รูปกริยาและคำ ศัพท์ที่ใช้ในภาษาสุภาพเปลี่ยนแปลงไปจากรูปกริยาปกติมาก ดังนั้น ผู้วิจัยคิดว่าเรื่องระดับ ภาษาของ ภาษาญี่ปุ่นจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเรื่องระดับความสุภาพในภาษาญี่ปุ่นผ่านละคร เรื่อง コウノドリ (kounodori หมอสองชีวิต) ซึ่งเป็นละครชุดแพทย์ของญี่ปุ่น ภายในละครมีการใช้ ระดับ ภาษาแตกต่างกันในแต่ละบริบท คือ 1.) บทสนทนาระหว่างแพทย์กับคนไข้ (แพทย์ พุดกับ คนไข้) 2.) บทสนทนาระหว่างพยาบาลกับคนไข้ (พยาบาลพุดกับคนไข้) และ 3.) บทสนทนาระหว่าง พยาบาลกับแพทย์ (พยาบาลพุดกับแพทย์) โดยไม่เก็บบทสนทนาที่คนไข้พุดกับบุคลากรในโรงพยาบาล

การศึกษาเรื่องระดับภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในโรงพยาบาล : กรณีศึกษาละคร コウノドリ (kounodori หมอสองชีวิต) มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระดับภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในการสนทนา และเพื่อ วิเคราะห์การให้เกียรติ คู่สนทนาของชาวญี่ปุ่นผ่านการใช้ระดับภาษายกย่องและภาษาถ่อมตน

ภาษาระดับยกย่อง

ฮิโรยูกิ (2553, อ้างถึงใน STEP UP พุดภาษาสุภาพตามมารยาทญี่ปุ่น หน้า 25) กล่าวว่า ภาษาระดับ ยกย่อง (尊敬語 : sonkeigo) เป็น ส่วนวนพิเศษที่ใชยกย่องผู้กระทำการในบทสนทนา การใช้ภาษาระดับยกย่องเป็นการให้เกียรติผู้กระทำการ แม้ว่าผู้สนทนาจะสนิทสนมกับผู้กระทำ กริยาหรือไม่ก็ตาม ผู้กระทำการที่ได้รับยกย่องอาจจะเป็น คู่สนทนา (บุรุษที่ 2) หรือเป็น ผู้ที่ถูก กล่าวถึง (บุรุษที่ 3) ในบทสนทนานั้นก็ได้

ผู้วิจัยได้ศึกษาภาษาระดับยกย่องจากละคร コウノドリ (kounodori) โดยพิจารณาตามบริบทของคู่สนทนา พบว่ามีการใช้ภาษาระดับยกย่องทั้งหมด 2 บริบท คือ บทสนทนาระหว่างพยาบาลกับคนไข้ (พยาบาลพูดกับคนไข้) และ บทสนทนาระหว่างพยาบาลกับแพทย์ (พยาบาลพูดกับแพทย์) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.) บทสนทนาระหว่างพยาบาลกับคนไข้อยู่ในตอนที่ 5 นาทีที่ 8.30 ดังตัวอย่าง

พยาบาล : ご主人 とは 離婚されたん です よ ね?	ภาษาญี่ปุ่น
go shujin to wa rikonsaretan desu yo ne ?	การถอดเสียง
เลิกกับสามีแล้วใช่ไหมคะ ?	ความหมาย

ในประโยคข้างต้นใช้คำว่า 離婚される (rikonsareru) ซึ่งเป็นคำยกย่องที่เปลี่ยนรูปมาจากคำศัพท์ 離婚する (rikonsuru) ทำให้สามารถสรุปได้ว่าบทสนทนาที่ที่ 8.30 ของละคร コウノドリ (kounodori) ตอนที่ 5 เป็นประโยคที่มีการใช้ภาษาระดับยกย่อง

2.) บทสนทนาระหว่างพยาบาลกับแพทย์ อยู่ในตอนที่ 1 นาทีที่ 6.10 ดังตัวอย่าง

พยาบาล : はい、NICU です。お待ちください。	ภาษาญี่ปุ่น
hai、NICU desu. omachikudasai.	การถอดเสียง
NICU ค่ะ กรุณารอสักครู่ค่ะ	ความหมาย

ในประโยคข้างต้นใช้คำว่า お待ちください (omachikudasai) ซึ่งเป็นคำยกย่องที่เปลี่ยนรูปมาจากคำศัพท์ 待つ (matsu) ทำให้สามารถสรุปได้ว่าบทสนทนาที่ที่ 6.10 ของละคร コウノドリ (kounodori) ตอนที่ 1 เป็นประโยคที่มีการใช้ภาษาระดับยกย่อง

ภาษาระดับถ่อมตน

อิโรยูกิ (2553, อ้างถึงใน STEP UP พุดภาษาสุภาพตามมารยาทญี่ปุ่น หน้า 25) กล่าวว่าภาษาระดับถ่อมตนเป็นแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ภาษาระดับถ่อมตนเพื่อแสดงการยกย่อง (謙譲語 : kenjougo) และ ภาษาระดับถ่อมตนเพื่อแสดงความสุภาพ (丁寧語 : teichougo)

ภาษาระดับถ่อมตนเพื่อแสดงการยกย่อง (謙譲語 : kenjougo) คือ สำนวนที่ผู้พูดใช้เพื่อทำให้ตนเองอาวุโสต่ำกว่า คู่สนทนา (บุรุษที่ 2) หรือ ผู้ที่ถูกกล่าวถึง (บุรุษที่ 3) ภาษาระดับถ่อมตน

แสดงการยกย่อง เป็น การยกย่องและให้เกียรติฝ่ายตรงข้าม รวมถึงแสดงให้ฝ่ายตรงข้ามเห็นว่าผู้พูดไม่ถือตนมากเกินไป

ผู้วิจัยได้ศึกษาภาษาาระดับถ่อมตนเพื่อแสดงการยกย่องจากละคร コウノドリ(kounodori) โดยพิจารณาตามบริบทของคู่สนทนา พบว่ามีการใช้ภาษาาระดับถ่อมตนเพื่อแสดงการยกย่องทั้งหมด 2 บริบท คือ บทสนทนาระหว่างแพทย์กับคนไข้ (แพทย์พูดกับคนไข้) และ บทสนทนาระหว่างพยาบาลกับคนไข้ (พยาบาลพูดกับคนไข้) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.) บทสนทนาระหว่างแพทย์กับคนไข้ที่อยู่ในตอนที่ 2 นาทีที่ 9.55 ดังตัวอย่าง

แพทย์ : この 出産は 奥さんと 赤ちゃんの 命が かかります。	ภาษาญี่ปุ่น
การคลอดอาจมีผลถึงชีวิตภรรยาและลูกของคุณ	ภาษาไทย
だから、決めていただきたいです。	ภาษาญี่ปุ่น
dakara 、 kimeteitadakitai desu.	การถอดเสียง
เราจึงต้องให้คุณเป็น คนตัดสินใจ	ภาษาไทย

ในประโยคข้างต้นใช้คำว่า 決めていただく (kimeteitadaku) ซึ่งเป็นคำถ่อมตนที่เปลี่ยนรูปมาจากคำศัพท์ 決めてもらう (kimetemorau) ทำให้สามารถสรุปได้ว่าบทสนทนานาทีที่ 9.55 ของละคร コウノドリ (kounodori) ตอนที่ 2 เป็นประโยคที่มีการใช้ภาษาาระดับถ่อมตน

2.) บทสนทนาระหว่างพยาบาลกับคนไข้ที่อยู่ในตอนที่ 6 นาทีที่ 32.40 ดังตัวอย่าง

พยาบาล : 担当の先生が後で ご説明します ので、	ภาษาญี่ปุ่น
tantou no sensei ga atode gosetsumeishimasu node、	การถอดเสียง
もう少し お待ちください。	ภาษาญี่ปุ่น
mou sukoshi omachikudasai	การถอดเสียง
เดี๋ยวหมอจะออกมาอธิบายอาการที่หลังนะคะ กรุณารอสักครู่ นะคะ	ภาษาไทย

ในประโยคข้างต้นใช้คำว่า ご説明する (gosetsumeisuru) ซึ่งเป็นคำถ่อมตนที่เปลี่ยนรูปมาจาก คำศัพท์ 説明する (setsumeisuru) ทำให้สามารถสรุปได้ว่าบทสนทนานาทีที่ 32.40 ของละคร コウノドリ (kounodori) ตอนที่ 6 เป็นประโยคที่มีการใช้ภาษาาระดับถ่อมตนเพื่อแสดงการยกย่อง

ภาษาระดับถ่อมตนเพื่อแสดงความสุภาพ (丁寧語 : teichougo) เป็น ส่วนวนที่ผู้พูดใช้พูดเพื่อให้ไม่ดู ถ้อยคำมากเกินไป แต่ไม่ได้ยกย่องฝ่ายตรงข้ามเหมือนภาษาระดับถ่อมตนแสดงการยกย่อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาภาษาระดับถ่อมตนเพื่อแสดงความสุภาพจากละคร コウノドリ (kounodori) โดย พิจารณาตามบริบทของคู่สนทนา พบว่า มีการใช้ภาษาระดับถ่อมตนเพื่อแสดงความสุภาพ 1 บริบท คือ บทสนทนาระหว่างแพทย์กับคนไข้ (แพทย์พูดกับคนไข้) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

บทสนทนาระหว่างแพทย์กับคนไข้ที่อยู่ในตอนที่ 10 นาทีที่ 1.57 ดังตัวอย่าง

คนไข้ : 改めまして、 AIVER 出版 の相澤 です。	ภาษาญี่ปุ่น
aratamemashite、 AIVER shuppan no aizawa desu.	การถอดเสียง
แนะนำตัวอีกครั้งนะคะ ดิฉันไอซาวะจากสำนักพิมพ์ AIVER ค่ะ	ภาษาไทย
แพทย์ : 頂戴 致します。	ภาษาญี่ปุ่น
choudai itashimasu.	การถอดเสียง
ครับ	ภาษาไทย

ในประโยคข้างต้นใช้คำว่า 致します (itashimasu) ซึ่งเป็นคำถ่อมตนที่เปลี่ยนรูปมาจากคำศัพท์ する (suru) ทำให้สามารถสรุปได้ว่าบทสนทนาที่ 1.57 ของละคร コウノドリ (kounodori) ตอนที่ 10 เป็นประโยคที่มีการใช้ภาษาระดับถ่อมตนเพื่อแสดงความสุภาพ

ภาษาระดับสุภาพ

อิโรยูกิ (2553, อ้างถึงใน STEP UP พุดภาษาสุภาพตามมารยาทญี่ปุ่น หน้า 25) กล่าวว่า ภาษาระดับสุภาพ (丁寧語 : teineigo) คือ ส่วนวนภาษาที่ใช้ทั่วไป เพื่อแสดงความสุภาพต่อคู่สนทนา โดยปกติแล้วจะไม่ ใช้พูดกับคนสนิทสนม แต่ใช้พูดกับผู้อาวุโสกว่า ผู้ที่มีตำแหน่งสูงกว่า หรือ ลูกค้าเพื่อแสดงถึงความเคารพ

ผู้วิจัยได้ศึกษาคำสุภาพจากละคร コウノドリ (kounodori) โดยพิจารณาตามบริบทของคู่สนทนา พบว่า มีการใช้คำสุภาพทั้งหมด 3 บริบท คือ บทสนทนาระหว่างแพทย์กับคนไข้ (แพทย์พูดกับคนไข้) บทสนทนาระหว่างพยาบาลกับคนไข้ (พยาบาลพูดกับคนไข้) และ บทสนทนาระหว่างพยาบาลกับแพทย์ (พยาบาลพูดกับแพทย์) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.) บทสนทนาระหว่างแพทย์กับคนไข้ (ญาติคนไข้) อยู่ในตอนที่ 3 นาทีที่ 36.10 ดังตัวอย่าง

แพทย์แผนกฉุกเฉิน : ご家族 よく話し合っ、 ภาษญี่ปุ่น
 gokazoku yoku hanashiatte、 การถอดเสียง
 決めたことならそれでいいと思います。 ภาษญี่ปุ่น
 kimetakoto nara sorede ii to omoimasu. การถอดเสียง
 หากครอบครัวตัดสินใจร่วมกันแล้ว หมอก็เห็นด้วยครับ ภาษาไทย

ในประโยคข้างต้นใช้คำว่า ご家族 (go kazoku) ซึ่งเป็นคำศัพท์รูปสุภาพ มีความหมายเดียวกับ 家族 (kazoku) ทำให้สามารถสรุปได้ว่าบทสนทนาที่ 36.10 ของละคร コウノドリ (kounodori) ตอนที่ 3 เป็น ประโยคที่มีการใช้ภาษาระดับสุภาพ

2.) บทสนทนาระหว่างพยาบาลกับคนไข้ที่อยู่ในตอนที่ 2 นาทีที่ 14.40 ดังตัวอย่าง

พยาบาล : この際、タバコを吸うのをやめちゃいましょう。 ภาษญี่ปุ่น
 konosai、 tabako wo suu no yamechaimashou. การถอดเสียง
 ตอนนี้ก็เลิกสูบบุหรี่ไปก่อนนะคะ ภาษาไทย

ในประโยคข้างต้นใช้คำว่า この際 (kono sai) ซึ่งเป็นคำศัพท์รูปสุภาพ มีความหมายเดียวกับ この時 (kono toki) ทำให้สามารถสรุปได้ว่าบทสนทนาที่ 14.04 ของละคร コウノドリ (kounodori) ตอนที่ 2 เป็นประโยคที่มีการใช้ภาษาระดับสุภาพ

3.) บทสนทนาระหว่างพยาบาลกับแพทย์ (แพทย์กับแพทย์) อยู่ในตอนที่ 2 นาทีที่ 30.33 ดังตัวอย่าง

แพทย์ : ご苦労様 です。 ภาษญี่ปุ่น
 go kurou sama desu. การถอดเสียง
 ขอขอบคุณครับ ภาษาไทย

ในประโยคข้างต้นใช้คำว่า ご苦労様 (go kurou sama) ซึ่งเป็นคำศัพท์รูปสุภาพมีความหมายเดียวกับ お疲れ様 (otsukare sama) ทำให้สามารถสรุปได้ว่าบทสนทนาที่ 30.33 ของละคร コウノドリ (kounodori) ตอนที่ 2 เป็นประโยคที่มีการใช้ภาษาระดับสุภาพ

บทสรุป

จากการวิเคราะห์เรื่อง コウノドリ (kounodori) ทำให้ทราบว่า บุคลากรในโรงพยาบาล อาทิเช่น แพทย์ พยาบาล และบุคลากรในโรงพยาบาลในประเทศญี่ปุ่นใช้ระดับภาษาสุภาพในการสื่อสารอยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะภาษาระดับถ่อมตนเพื่อแสดงการยกย่อง และ ภาษาระดับสุภาพ ดังผลการวิเคราะห์บทสนทนาใน ละคร コウノドリ (kounodori) ซึ่งสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตอนที่	ภาษาระดับยกย่อง			ภาษาระดับถ่อมตน			ภาษาระดับสุภาพ		
	แพทย์ กับ คนไข้	พยาบาล กับคนไข้	พยาบาล กับ แพทย์	แพทย์ กับ คนไข้	พยาบาล กับคนไข้	พยาบาล กับ แพทย์	แพทย์ กับ คนไข้	พยาบาล กับคนไข้	พยาบาล กับ แพทย์
1			1						
2				1			2	1	1
3							2		
4				2					
5	1		1						
6		1	2	2	1		1		
7									
8	3		3	2	1		4		1
9				3			2		1
10	1			6	1		2		

จากข้อมูลในตารางจะเห็นได้ว่าเวลาที่แพทย์สื่อสารกับคนไข้ โดยมากแพทย์จะใช้ภาษาระดับถ่อมตน มากกว่าภาษายกย่อง เนื่องจากภาษาระดับยกย่องเป็นทางการมากเกินไป แพทย์จึงใช้ภาษาระดับถ่อมตน เพื่อให้เกียรติคนไข้และไม่ทำให้คนไข้รู้สึกกดดันมากเกินไปในเวลาที่สนทนากัน นอกจากนี้ภาษาระดับถ่อมตน แล้วแพทย์ยังใช้ภาษาระดับสุภาพในการสื่อสารกับคนไข้บ่อยครั้งอีกด้วย แต่ในกรณีที่พยาบาลสื่อสารกับแพทย์ โดยมากพยาบาลจะใช้ภาษาระดับยกย่องเพื่อให้เกียรติแพทย์ที่มีสถานภาพสูงกว่าตน แต่พยาบาลใน ละคร コウノドリ (kounodori) จะไม่ใช้ภาษาระดับถ่อมตนเลยเนื่องจากไม่มีความจำเป็นที่จะต้องใช้เพื่อถ่อมตนตอนที่พูดกับแพทย์ แต่พยาบาลจะใช้ภาษาระดับยกย่องและภาษาระดับถ่อมตนเมื่อสื่อสารกับคนไข้ เพื่อให้เกียรติคนไข้ และจะใช้ภาษาระดับสุภาพกับคนไข้มากที่สุดเพื่อให้เกียรติคนไข้ และไม่ทำให้คนไข้รู้สึก กัดดันมากเกินไปในเวลาที่คนไข้มารับการรักษา จึงสรุปได้ว่าบุคลากรในโรงพยาบาลในประเทศญี่ปุ่นใช้ระดับภาษาในการสื่อสารเพื่อให้เกียรติคู่สนทนาอย่างซับซ้อนและสัมพันธ์กับสถานภาพหรือบทบาทของคู่สนทนา

บรรณานุกรม

คูชานางิ, ยูตากะ. (2552). 敬語 ภาษาสุภาพเพื่อเข้าสู่สังคมญี่ปุ่น. (เสาวรีย์ นากางาวา, ผู้แปล).
กรุงเทพฯ : ภาษาและวัฒนธรรม.

ไซโต้, ทากาชิ. (2559). ‘เลียน’แบบเด็กญี่ปุ่น 敬語 ภาษาสุภาพ. (จารุพันธ์ ธนสารสมบัติ, ผู้แปล).
กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย-ญี่ปุ่น).

อิโรยูกิ, คาเนโกะ. (2553). STEP UP พุดสุภาพตามมารยาทญี่ปุ่น. (สุนิย์รัตน์ เนียรเจริญสุข
และประพันธ์ รัตนสมบัติ, ผู้แปล). กรุงเทพฯ : ภาษาและวัฒนธรรม.

Nobuhiro, D. (Director), & Fuminori, K. (Director). (2015). コウノドリ[Video].
Retrieved from <http://dds-hd.blogspot.com/2018/02/kounodori-season-1.html>